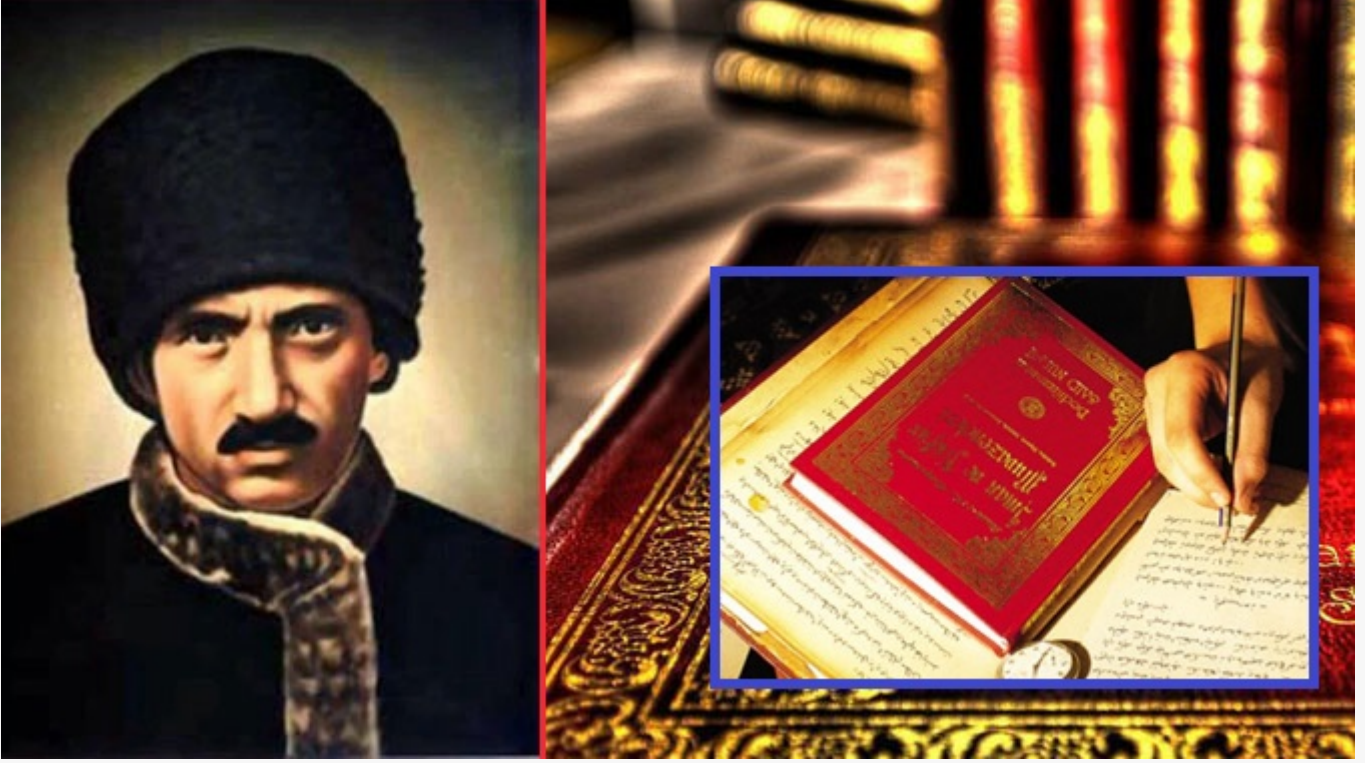

Risale-i Nur gözüyle tevekkül

Risale-i Nur, çağımızın eşsiz bir tefsiri olduğu için akla gelebilecek bütün sual ve müşkül meseleleri cevaplayıp halletmiş, hatta asırlardan beri birikmiş ve yol bulup günümüze kadar gelmiş olan bütün şüpheleri ve yanlış anlaşılan birçok kelime ve kavramı da tam mânâsıyla izah ederek yerli yerine oturtmuştur.

Günümüzde yanlış anlaşılan mühim hakikatlerden birisi de “tevekkül”dür. Kısa mânâsı: Allah’a güvenmek, Ona dayanmak, yapılması gerekenleri elinden geldiğince yapıp, neticesini Allah’a bırakmak olan tevekkül; İslâmiyet’te ve mü’minin dünyasında çok mühim bir mevki almaktadır. Çünkü tevekkül Allah’a güvenmektir. Sebep ve vesileleri de Onun sonsuz kudretinin perdesi bilmektir. Risale-i Nur’un tevekkül tarifi şöyledir: “Tevekkül, esbâbı bütün bütün reddetmek değildir. Belki, esbâbı dest-i kudretin perdesi bilip riâyet ederek; esbâba teşebbüs ise, bir nevi duâ-i fiilî telâkkî ederek; müsebbebâtı yalnız Cenâb-ı Haktan istemek ve neticeleri Ondan bilmek ve Ona minnettar olmaktan ibârettir.”¹

Mü’min insan “İbadet ettiği ve tanıdığı Halık-i Zülcelalin va’dine iman ve itimat etmenin”² en mühim âmili olan tevekkülün doğru anlaşılması için mutlaka Risale-i Nur’a müracaat etmelidir. Risale-i Nur tevekkül meselesi üzerinde ehemmiyetle durarak, doğru tevekkülü defaatle izah etmiştir. Münazarat’taki şu ifadelerde de doğru tevekkülü görmekteyiz: “Birbirinden nihayet derecede baîd, hatta biri tembelliğin ünvanı, diğeri hakikî ihlâsın sade fi olan iki tevekkül—ki, biri, meşîetin muktezâsı olan esbab arasındaki nizama karşı temerrüd hükmünde olan, tertib-i mukaddemattaki bir tevekkül—ü tembelâne; diğeri, İslâmiyetin muktezâsı olan, netice itibarıyla gerdendâde-i tevfik olarak vazife-i ilâhiyeye karışmamakla terettüp-ü neticede mü’minâne tevekküldür.”³

Biri tembelliğin ünvanı, diğeri hakiki ihlâsın sade fi olan iki tevekküle dikkat çeken Risale-i Nur, âlemde cari olan sebep ve kanunlara riayet etmeyenin tevekkül değil tembellik ettiğini belirtip, doğru tevekkülün ise sebepleri reddetmeden, riayet ederek neticeyi Allahtan beklemek olduğunu beyan etmektedir. Sanırım İşârâtü’l-İ’câz’ın şu ifadeleri bu hususu daha da aydınlatacaktır: “Evet, Cenab-ı Hak, müsebbebâtı esbaba bağlamakla, intizamı temin eden bir nizâmı kâinatta vaz etmiş. Ve her şeyi, o nizama mürâat etmeye ve o nizama kalmaya tevcih etmiştir. Ve bilhassa insanı da, o daire-i esbaba mürâat ve merbutiyet etmeye mükellef kılmıştır. Her ne kadar dünyada, daire-i esbab daire-i itikada galip ise de, ahirette hakaik-i itikadiye tamamen tecelli etmekle, daire-i esbaba galebe edecektir. Buna binaen, bu dairelerin her birisi için ayrı ayrı makamlar, ayrı ayrı hükümler vardır. Ve her makamın iktiza ettiği hükme göre hareket lazımdır. Aksi takdirde, daire-i esbabda iken tabiatıyla, vehmiyle, hayaliyle daire-i itikada bakan Mutezile olur ki, tesiri esbaba verir. Ve keza, daire-i itikada iken, ruhuyla, imaniyle daire-i esbaba bakan da, esbaba kıymet vermeyerek Cebriye mezhebi gibi

tembelcesine bir tevekkülle nizam-ı âleme muhalefet eder.”4 “Evet, daire-i esbabda iken tevekkül etmek, bir nevi tembellik ve atalettir.”5

Demek doğru tevekkül, hikmet yeri olan bu dünyada sebeplere riayet ederek onları yok saymamak ve neticeyi Allah’tan beklemekle olacaktır. Yoksa sebepleri bütün bütün yok saymak veya sebeplere hakiki tesir vermek ve neticeyi sebeplerden beklemek tevekkül değildir. Üstad Bediüzzaman Hazretleri Münazarat Risalesinde, kendisine aşiretlerce sorulan sorunun cevabında tembelane tevekkülün tevekkül olmadığını gayet veciz bir şekilde izah etmiştir: “Sual: Bize tevekkül kâfi değil midir? Cevap: Sizin atâlet bahanesi olan şu teşebbüssüz tevekkülünüz, nizâm-ı esbâbı reddettiğinden, kâinatı tanzîm eden meşîete karşı temerrüd demektir. Şu tevekkül döner, nefsinı nakzeder.”6

Ayrıca buna bağlı olarak Risale-i Nur, “Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede bir çığır açan, eğer kâinattaki kanun-u fıtrata muvafık hareket etmezse, hayırlı işlerde ve terakkîde muvaffak olamaz. Bütün hareketi şer ve tahrip hesabına geçer”7 hakikatini de ders vermektedir. Çünkü “İnsan, santral gibi, bütün hilkatin nizamlarına ve fıtratın kanunlarına ve kâinattaki nevamis-i ilahiyenin şualarına bir merkezdir. Binaenaleyh, insanın, o kanunlara intisap ve irtibat etmesi ve namusların eteklerine yapışıp temessük etmesi lâzımdır ki, umumî cereyanı temin etsin. Ve tabakat-ı âlemde deveran eden dolapların hareketlerine muhalefetle o dolapların çarkları altında ezilmesin.”8

Bu dünyada her şeyi bir sebebe bağlayan Cenab-ı Hak, sebeplere müracaat ve riayet etmeyi, sebeplerin neticesi olan müsebbebatı da Allah’tan bilmek ve istemeyi fiilî bir dua olarak kabul etmektedir. Bu sebeple, ihlasın sade fiilî olan doğru tevekkül aynı zamanda ubudiyetin de gereğidir. “Meselâ, esbâba teşebbüs, bir duâ-i fiilîdir. Esbâbın içtimâî, müsebbebi icad etmek için değil, belki lisân-ı hal ile müsebbebi Cenâb-ı Haktan istemek için, bir vaziyet-i marziye almaktır. Hattâ çift sürmek, hazîne-i rahmet kapısını çalmaktır. Bu nevi duâ-i fiilî, Cevâd-ı Mutlakın isim ve ünvanına müteveccih olduğundan, kabule mazhariyeti ekseriyet-i mutlakadır.”9

“Allah’a tevekkül edene Allah kâfidir”10 diyen Risale-i Nur, “Allah bana yeter. Ondan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ben Ona tevekkül ettim” (Tevbe Sûresi: 129) meâlindeki âyetin ışığında, tevekkül etmenin ehemmiyetini bilhassa bütün tevhidî meselelerde belirtmektedir.11 “Çünkü insan, Cenâb-ı Hakkı tanımazsa ve Ona tevekkül etmezse, o vakit insan, gayet derecede âciz ve zayıf, nihayet derecede muhtaç, fakir, hadsiz musîbetlere mâruz, elemli, kederli bir fânî hayvan hükmünde olup, bütün sevdiği ve alâka peydâ ettiği bütün eşyadan mütemâdiyen firâk elemi ni çeke çeke, nihayetle bakî kalan bütün ahababını bir firâk-ı elîm içinde bırakıp, kabrin zulûmâtına yalnız olarak gider. Hem, müddet-i hayatında gayet cüz’î bir ihtiyar ve küçük bir iktidar ve kısacık bir hayat ve az bir ömür ve sönük bir fikir ile nihayetsiz elemeler ile ve emeller ile faydasız çarpışır. Ve hadsiz arzuların ve makâsıdın tahsiline semeresiz boşu boşuna çalışır. Hem, kendi vücudunu yükleyemediği halde, koca dünya yükünü bîçare beline ve kafasına yüklenir. Daha Cehennem gitmeden Cehennem azabını çeker.”12 Bu dehşetli vaziyetten kurtulmak için Risale-i Nur, “insanın zaaf ve aczini ve fakr ve ihtiyacını, bir Kadîr-i Rahîme tevekkül ile tedâvi eder. Hayat ve vücudun yükünü, Onun kudretine, rahmetine teslim edip, kendine yüklemeyip, belki kendisi o hayatına ve nefsin e biner hükmünde bir rahat makam bulur. Kendisinin nâtık bir hayvan değil, belki hakiki bir insan ve makbul bir misafir-i Rahmân olduğunu bildirir.”13 Hem, insanı “bütün kâinatın dilencilliğinden ve her hâdisenin karşısında titremekten ve hodfuruşluktan ve maskaralıktan ve şekâvet-i uhreviyeden ve tazyikât-ı dünyeviye hapsinden kurtarır.”14

Öyleyse mü’min olan bir insanın hedefi, “Hakikî zevke ve ciddî teselliye ve kedersiz lezzete ve vahşetsiz ünsiyete hakikî medar ve vasıta olan tevekkül makamını ve teslim rütbesini ve rıza derecesini kazanmak”15 olmalıdır.

Dipnotlar:

1-Sözler 501,

2-Mektubat 383,

3-Münazarat 188,

4-İşaratü’l İ’caz 26,

5-age.43,

6-Münazarat 71,

7-Lem’alar 409,

8- İşaratü'l-İ'caz 229,
9-Sözler 507,
10-Mesnevi-i Nuriye 209,
11-Şualar 1081,
12-Sözler 1030,
13-age.1034,
14-age.502,
15-Mektubat 774